

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	4Cdo/71/2014
Identifikačné číslo spisu:	5105219675
Dátum vydania rozhodnutia:	19.02.2015
Meno a priezvisko:	JUDr. Eva Sakálová
Funkcia:	súdca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2015:5105219675.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu M., bývajúceho v K., proti žalovanému Ministerstvu vnútra Slovenskej republiky, Pribinova č. 2, o ochranu osobnosti a náhradu nemajetkovej ujmy, vedenej na Okresnom súde Žilina pod sp. zn. 13 C 206/2005, o dovolaní žalovaného proti rozsudku Krajského súdu v Žiline z 29. októbra 2013 sp. zn. 5 Co 359/2013, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Žiline z 29. októbra 2013 sp. zn. 5 Co 359/2013 v jeho potvrdzujúcom výroku z r u š u j e a vec mu v rozsahu zrušenia vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

Okresný súd Žilina v poradí štvrtým rozsudkom z 9. apríla 2013 č.k. 13 C 206/2005-292 konanie v časti zaplatenia 6 306,83 Eur zastavil. Žalovaného zaviazal zaplatiť žalobcovi 331,94 Eur titulom náhrady nemajetkovej ujmy, v lehote do troch dní od právoplatnosti rozsudku s tým, že o náhrade trov konania rozhodne samostatným uznesením, v lehote 30 dní od právoplatnosti rozhodnutia vo veci samej. Poukázal na svoje predchádzajúce rozhodnutia vo veci, právne závery vyslovené v zrušujúcich rozhodnutiach odvolacieho súdu a v rozhodnutí Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 23. júna 2011 sp. zn. 4 Cdo 144/2010, ktorým zrušil rozsudok Krajského súdu v Žiline z 8. decembra 2009 sp. zn. 5 Co 220/2009. Zdôraznil, že odvolací súd opakovane vo svojich rozhodnutiach konštatoval, že zo strany žalovaného došlo k zásahu do osobnostných práv žalobcu a s poukazom na to, že v zmysle § 226 O.s.p., podľa ktorého, ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie, je súd prvého stupňa viazaný právnym názorom odvolacieho súdu, zaviazal žalovaného na zaplatenie 331,94 Eur titulom náhrady nemajetkovej ujmy, ktorú považoval za primeranú, pričom prihliadol na okolnosti, za ktorých k zásahu došlo, a tiež prihliadol na intenzitu zásahu. Uviedol, že ďalšie dokazovanie okresný súd nemohol vykonať, nakoľko žiadne návrhy na dokazovanie zo strany účastníkov konania produkované neboli. Z hľadiska právneho posúdenia veci, na prejednávanej veci súd aplikoval príslušné ustanovenia Občianskeho zákonníka (§ 11 až § 13). Keďže žalobca zobral svoj návrh na začatie konania v časti o zaplatenie 6 306,84 Eur späť, s poukazom na § 96 ods. 1 O.s.p. v tejto časti konanie zastavil. Pri rozhodovaní o náhrade trov konania vychádzal z § 151 ods. 3 O.s.p. s tým, že o ich náhrade

rozhodne do 30 dní od právoplatnosti rozhodnutia vo veci samej.

Krajský súd v Žiline na odvolanie žalovaného rozsudkom z 29. októbra 2013 sp. zn. 5 Co 359/2013 rozsudok okresného súdu v časti výroku napadnutého odvolaním, ktorým bola žalovanému uložená povinnosť zaplatiť žalobcovi 331,94 Eur titulom náhrady nemajetkovej ujmy v lehote 3 dní od právoplatnosti tohto rozsudku s tým, že o náhrade trov konania rozhodne samostatným uznesením v lehote 30 dní od právoplatnosti rozhodnutia vo veci samej potvrdil. Rozsudok okresného súdu v časti výroku napadnutého odvolaním ponechal nedotknutý, s tým, že o trovách odvolacieho konania rozhodne súd prvého stupňa. Okrem doslovného uvedenia dôvodov rozhodnutia súdu prvého stupňa, obsahu odvolania žalovaného, vyjadrenia žalobcu k odvolaniu, citácie § 219 ods. 1, 2 O.s.p. odvolací súd len všeobecne poznamenal, že súd prvého stupňa v dostatočnom rozsahu zistil skutočnosti potrebné pre posúdenie veci, vykonal dokazovanie, ktoré vyhodnotil v súlade s § 132 a nasl. O.s.p. a dospel k skutkovým a právnym záverom, s ktorými sa v plnom rozsahu stotožnil. Mal tiež za to, že rozhodnutie súdu prvého stupňa zodpovedá zákonným požiadavkám kladeným na odôvodnenie rozhodnutia. Vyjadril sa k námietke žalovaného ohľadne nedostatku pasívnej legitimácie.

Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal dovolanie žalovaný, ktorý prípustnosť dovolania vyvodzoval z § 238 ods. 2 O.s.p., podľa obsahu dovolania namietal vadu podľa § 237 písm. f/ O.s.p. a ako dovolací dôvod uvádzal nesprávne právne posúdenie veci odvolacím súdom (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.). Poukázal na predchádzajúce rozhodnutia okresného a krajského súdu a tiež závery rozhodnutia odvolacieho súdu. Zdôraznil, že k vzniku občianskoprávných sankcií spôsobených zásahom do osobnosti fyzickej osoby podľa § 13 Občianskeho zákonníka musí byť ako predpoklad zodpovednosti splnená podmienka existencie zásahu objektívne spôsobilého vyvolať nemajetkovú ujmu spočívajúcu buď v porušení alebo len v ohrození osobnosti fyzickej osoby a jej fyzickej a morálnej integrity. Predovšetkým musí ísť o neoprávnenosť a nedovolenosť zásahu, ktorý v značnej miere znižuje dôstojnosť osoby alebo vážnosť v spoločnosti, objektívnu spôsobilosť zásahu negatívne dopadnúť na osobnosť fyzickej osoby, príčinnú súvislosť medzi zásahom a porušením osobnostných práv. Podľa názoru dovolateľa pre nedostatok dôvodov rozsudku (§ 157 ods. 2 O.s.p.) nie je možné zistiť ako dovolací súd vyhodnotil dôkazné prostriedky, na základe akých zistení vychádzal pri určovaní neoprávneného zásahu do osobnostných práv žalobcu a čím sa riadil pri určení výšky náhrady nemajetkovej ujmy. Opakovaným dokazovaním vylúčením tých istých svedkov nevyšli najavo žiadne nové skutočnosti, ktoré by opodstatnili nárok žalobcu na nemajetkovú ujmu. Žiadal napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zmeniť a žalobu ako nedôvodnú zamietnuť.

Žalobca sa na dovolanie žalovaného nevyjadril.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.), po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.) za splnenia podmienky vyplývajúcej z § 241 ods. 1 O.s.p., bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) skúmal najskôr, či tento opravný prostriedok smeruje proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť dovolaním (§ 236 a nasl. O.s.p.). Dospel pritom k záveru, že dovolanie žalovaného je prípustné a dôvodné.

Podľa § 236 ods. 1 O.s.p. dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa.

V prejednávanej veci je dovolaním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu. Podľa § 238 ods. 1 O.s.p. je dovolanie prípustné proti rozsudku súdu prvého stupňa vo veci samej. Podľa § 238 ods. 2 O.s.p. je dovolanie prípustné tiež proti rozsudku, v ktorom sa odvolací súd odchýlil od právneho názoru odvolacieho súdu vysloveného v tejto veci. Napokon podľa § 238 ods. 3 O.s.p. je dovolanie prípustné tiež vtedy, ak smeruje proti potvrdzujúcemu rozsudku odvolacieho súdu, vo výroku ktorého súd vyslovil, že je dovolanie prípustné, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu alebo ide o potvrdenie rozsudku súdu prvého stupňa, ktorým súd prvého stupňa vyslovil neplatnosť zmluvnej podmienky podľa § 153 ods. 3, 4.

Dovoláním žalovaného nie je napadnutý zmeňujúci rozsudok odvolacieho súdu, ale potvrdzujúci rozsudok súdu, vo výroku ktorého súd nevyslovil, že dovolanie proti nemu je prípustné. Dovolací súd v prejednávanej veci síce už rozhodoval, avšak v uznesení z 23. júna 2011 sp. zn. 4 Cdo 144/2010, ktorým zrušil rozsudok odvolacieho súdu z 8. decembra 2009 sp. zn. 5 Co 220/2009 vyčítal odvolaciemu súdu porušenie procesných ustanovení (§ 122 ods. 1, § 125, § 220, § 213 ods. 1 a 3 O.s.p.) ohľadne nevykonania dokazovania pri zmene rozhodnutia súdu prvého stupňa odvolacím súdom, z ktorého dôvodu napadnutý rozsudok v dovolacom konaní nepodrobil prieskumu z hľadiska zaujatých právnych záverov, keď takéto rozhodnutie odvolacieho súdu nebolo pre toto posúdenie dostatočným podkladom. V danej veci nejde ani o prípad týkajúci sa neplatnosti zmluvnej podmienky podľa § 153 ods. 3, 4. Z týchto dôvodov dospel Najvyšší súd Slovenskej republiky k záveru, že dovolanie žalovaného nie je podľa § 238 O.s.p. prípustné.

S prihliadnutím na § 242 ods. 1 veta druhá O.s.p. ukladajúce dovolaciemu súdu povinnosť prihliadnuť vždy na prípadnú procesnú vadu uvedenú v § 237 O.s.p. v znení účinnom do 31. decembra 2014 (či už to účastník namieta alebo nie) neobmedzil sa Najvyšší súd Slovenskej republiky len na skúmanie prípustnosti dovolania podľa § 238 O.s.p., ale zaoberal sa aj otázkou, či dovolanie nie je prípustné podľa § 237 O.s.p. Uvedené ustanovenie pripúšťa dovolanie proti rozhodnutiu odvolacieho súdu (rozsudku či uzneseniu), ak konanie, v ktorom bolo vydané, je postihnuté niektorou zo závažných procesných väd vymenovaných v písmenách a/ až g/ tohto ustanovenia (ide tu o nedostatok právomocí súdov, spôsobilosti účastníka, zastúpenia procesne nespôsobilého účastníka, o prekážku veci právoplatne rozhodnutej alebo už prv začatého konania, o nepodanie návrhu na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, o odňatie možnosti konať pred súdom a o rozhodovanie vylúčeným sudcom alebo nesprávne obsadeným súdom). Vady konania podľa § 237 písm. a/ až e/ a g/ O.s.p. žalovaný nenamietal a ich existenciu po preskúmaní spisu nezistil ani dovolací súd.

Vychádzajúc z obsahu dovolania, v ňom zvolenej argumentácie a vytýkaných nedostatkov, dovolací súd sa osobitne zamerl na skúmanie otázky, či postupom alebo rozhodnutím odvolacieho súdu bola žalovanému odňatá možnosť konať pred súdom (§ 237 písm. f/ O.s.p.).

Pod odňatím možnosti konať pred súdom v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. treba vo všeobecnosti rozumieť taký postup súdu, ktorým sa znemožní realizácia tých procesných práv, ktoré účastníkom občianskeho súdneho konania procesné predpisy priznávajú za účelom zabezpečenia spravodlivej ochrany ich práv a právom chránených záujmov. O vadu, ktorá je z hľadiska § 237 písm. f/ O.s.p. významná ide najmä vtedy, ak súd v konaní postupoval v rozpore so zákonom, prípadne s ďalšími všeobecne záväznými právnymi predpismi a týmto postupom odňal účastníkovi konania jeho procesné práva, ktoré mu právny poriadok priznáva.

Postup súdu, ktorým sa účastníkovi konania odňala možnosť konať pred súdom zakladá porušenie práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane základných ľudských práv a slobôd (ďalej len „dohovor“), porovnaj III. ÚS 156/2006, III. ÚS 331/04.

Podľa ustálenej judikatúry Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) zmyslom a účelom základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru je zaručiť každému reálny prístup k súdu. Tomu zodpovedá povinnosť všeobecného súdu o veci konať a rozhodnúť (I. ÚS 62/97, II. ÚS 26/96). Z judikatúry tiež vyplýva, že ak súd koná vo veci uplatnenia práva osoby určenej v čl. 46 ods. 1 ústavy inak ako v rozsahu a spôsobom predpísaným zákonom, porušuje ústavou zaručené právo na súdnu ochranu (I. ÚS 4/94).

Obsah práva na súdnu ochranu v čl. 46 ods. 1 ústavy nespočíva len v tom, že osobám nemožno brániť v uplatnení práva alebo ich diskriminovať pri jeho uplatňovaní. Jeho obsahom je i zákonom upravené relevantné konanie súdov. Každé konanie súdu, ktoré je v rozpore so zákonom, je porušením ústavou zaručeného práva na súdnu ochranu (I. ÚS 26/94).

Konaním súdu sa rozumie jeho procesný postup. Konanie súdu v súlade so zákonom musí vykazovať určitú kvalitu a v materiálnom ponímaní zabezpečovať tak právo na súdnu ochranu.

Z hľadiska posúdenia existencie procesnej vady podľa § 237 písm. f/ O.s.p. ako dôvodu zakladajúceho prípustnosť dovolania proti rozhodnutiu odvolacieho súdu (v danej veci proti potvrdzujúcemu rozsudku) nie je pritom významný subjektívny názor dovolateľa, že v konaní k takejto procesnej vade došlo, ale len jednoznačné, všetky pochybnosti vylučujúce zistenie, že konanie je skutočne takouto vadou postihnuté, t.j. že nastali skutočnosti, v dôsledku ktorých vada vznikla (prejavila sa) resp. nebola odstránená v postupe - rozhodnutí odvolacieho súdu.

Žalovaný namietal, že konanie je postihnuté vadou tejto povahy, keď z odôvodnenia napadnutého rozsudku nie je možné zistiť ako odvolací súd vyhodnotil dôkazné prostriedky, na základe akých zistení vychádzal pri určovaní neoprávneného zásahu do osobnostných práv žalobcu a čím sa riadil pri určení výšky náhrady nemajetkovej ujmy.

Súčasťou obsahu základného práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky skutkovo a právne relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany t.j. s uplatnením nárokov a ochranou proti takému uplatneniu. Všeobecný súd pritom nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzal do všetkých detailov sporu uvádzaných účastníkmi konania (III. ÚS 209/04, III. ÚS 95/06, III. ÚS 260/06).

Samotné rozhodnutie, ktorým sa završuje poskytovanie súdnej ochrany, musí byť logickým a právnym vyústením doterajšieho priebehu a výsledkov súdneho konania pri rešpektovaní zásad spravodlivého súdneho konania, pri jeho vydaní musia byť zachované formálne a obsahové náležitosti s dôrazom na zrozumiteľnosť, jasnosť a súlad skutkových a právnych dôvodov vo vzťahu k jeho výroku.

Zákonné požiadavky na odôvodnenie rozsudkov vyplývajú z § 157 ods. 2 O.s.p. Jeho účelom je predovšetkým doložiť správnosť rozsudku, zároveň je aj prostriedkom kontroly správnosti postupu súdu pri vydávaní rozhodnutia. Ustanovenie § 157 ods. 2 O.s.p. (§ 211 ods. 2 O.s.p.) dáva súdom dostatočný návod na to, aké má byť odôvodnenie rozsudku. Z hľadiska úplnosti odôvodnenia rozsudku sa žiada, aby odôvodnenie obsahovalo najmä stručné a výstižné prednesy účastníkov a ich konečné návrhy, dôkazy, o ktoré súd oprel svoje skutkové zistenia, úvahy, ktorými sa spravoval pri hodnotení dôkazov a skutočností, ktoré mal preukázané a právne posúdenie zisteného skutkového stavu podľa príslušných zákonných ustanovení. Ak súd svoj skutkový a naň nadväzujúci právny záver v rozhodnutí riadne neodôvodní, jeho rozsudok nemožno považovať za nepreskúmateľný.

Po preskúmaní veci dospel odvolací súd k záveru, že odôvodnenie rozsudku odvolacieho súdu nezodpovedá § 157 ods. 2 O.s.p. (§ 211 ods. 2 O.s.p.) a právu účastníkov na spravodlivé súdne konanie.

Je nepochybné, že v prejednávanej veci sa žalobca voči žalovanému domáhal ochrany jeho osobnostných práv v dôsledku neoprávneného zásahu vo forme zdržania sa neoprávnených zásahov a tiež náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch (§ 11 a § 13 Občianskeho zákonníka).

Fyzická osoba má podľa § 11 Občianskeho zákonníka právo na ochranu svojej osobnosti, najmä života a zdravia, či občianskej cti a ľudskej dôstojnosti, ako aj súkromia, svojho mena a prejavov osobnej povahy. Ak určité konanie vykazuje zákonné znaky zásahu do chránených osobnostných práv, má fyzická osoba právo najmä sa domáhať, aby sa upustilo od neoprávnených zásahov a aby jej bolo poskytnuté primerané zadosťučinenie podľa § 13 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Pokiaľ by sa nezdalo postačujúce zadosťučinenie podľa tohto ustanovenia najmä preto, že bola v značnej miere znížená dôstojnosť fyzickej osoby alebo jej vážnosť v spoločnosti, má fyzická osoba tiež právo na náhradu

nemajetkovej ujmy v peniazoch (§ 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka). Výšku náhrady určí súd s prihliadnutím na závažnosť vzniknutej ujmy a na okolnosti, za ktorých k porušeniu práva došlo (§ 13 ods. 3 Občianskeho zákonníka). Podmienkou priznania náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch (t.j. materiálnej satisfakcie) je vždy - v závislosti na individuálnych okolnostiach prípadu - existencia závažnej ujmy. Za závažnú ujmu treba považovať ujmu, ktorú fyzická osoba vzhľadom na okolnosti, za ktorých k porušeniu práva došlo, intenzitu zásahu, jeho trvanie alebo dopad a dôsledky považuje za ujmu značnú. Pritom však nie sú rozhodujúce jej subjektívne pocity, ale objektívne hľadisko, teda to, či by predmetnú ujmu takto v danom mieste a čase (v tej istej situácii, prípadne spoločenskom postavení a pod.) vnímala aj každá iná fyzická osoba.

Z toho vyplýva, že predpokladom úspešného uplatnenia práva na ochranu osobnosti je, že došlo k neoprávnenému zásahu, a že tento zásah bol objektívne spôsobilý privodiť ujmu na chránených osobnostných právach. Tieto náležitosti musia byť súčasne splnené, aby vznikol právny vzťah, obsahom ktorého je na jednej strane právo domáhať sa ochrany podľa § 11 Občianskeho zákonníka a na druhej strane povinnosť znášať sankcie uložené súdom. Účastníkom, ktorý je v rámci tohto právneho vzťahu nositeľom uvedeného oprávnenia, je fyzická osoba, do osobnostných práv ktorej bolo zasiahnuté. Účastníkom, ktorý je nositeľom povinnosti upustiť od neoprávnených zásahov do práva na ochranu osobnosti alebo odstrániť následky zásahov, alebo poskytnúť primerané zadosťučinenie, je vždy tá fyzická (alebo právnická osoba), ktorá sa dopustila určitého konania neoprávnene zasahujúceho do chránených osobnostných práv.

Súd prvého stupňa v rozhodnutí odvolaním napadnutom priznal žalobcovi náhradu nemajetkovej ujmy 331,94 Eur, keď sám (s poukazom na § 226 O.s.p.) nemal inú možnosť len vychádzať z právneho názoru odvolacieho súdu zaujatého v predchádzajúcom zrušujúcom uznesení z 29. októbra 2012 sp. zn. 5 Co 246/2011, že k neoprávnenému zásahu do osobnostných práv žalobcu došlo, pri odkaze aj na svoje v poradí prvé zrušujúce uznesenie z 27. mája 2008 sp. zn. 5 Co 150/2007.

Odvolací súd však v rozhodnutí, ktoré je predmetom prieskumu dovolacím súdom (ani vo vyššie označených rozhodnutiach) nevysvetlil, v čom neoprávnenosť zásahu žalovaného mala spočívať a či a v akom rozsahu bol tento zásah objektívne spôsobilý privodiť ujmu na chránených osobnostných právach žalobcu. V dôvodoch rozhodnutia sa odvolací súd nenáležite, resp. vôbec nevyporiadal s námietkami žalovaného uvedenými v dôvodoch odvolania, t.j., že v danej veci neboli splnené zákonné predpoklady na vznik občianskoprávných sankcií za nemajetkovú ujmu spôsobenú neoprávneným zásahom do osobnosti žalobcu.

Možno preto zhrnúť, že odvolací súd, ktorý síce potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa o priznaní nemajetkovej ujmy, avšak v dôsledku skutkovo a právne neodôvodnených záverov dostatočne neposúdil a v rozhodnutí nevysvetlil (a to ani v súvislosti s tvrdenými skutočnosťami uvedenými v odvolaní) tie otázky, ktoré boli v danom prípade rozhodujúce, t.j., ktoré z chránených osobnostných práv žalobcu boli dotknuté a akými konkrétnymi neoprávnenými zásahmi žalovaného. Tiež neposúdil a nevysvetlil, v ktorých sférach a oblastiach a akým spôsobom sa prejavila ujma spôsobená žalobcovi, aký bol stupeň závažnosti spôsobenej mu ujmy a pod. Jeho rozhodnutie je vzhľadom na uvedené neúplné, rozporné a v dôsledku toho nepreskúmateľné.

So zreteľom na uvedené dovolací súd rozsudok krajského súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 243b ods. 1 O.s.p.).

V novom rozhodnutí rozhodne súd znova aj o trovách pôvodného a dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.